

УДК 377.18

Андрошук І. В.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії та методики

трудового і професійного навчання,

Хмельницький національний університет,

м. Хмельницький

**ВИМОГИ ДО ВІДБОРУ І СТРУКТУРУВАННЯ ЗМІСТУ
ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІЧНА ВЗАЄМОДІЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ
ДІЯЛЬНОСТІ»**

Анотація. В статті акцентовано увагу на важливості реалізації змістового компонента у підготовці майбутніх вчителів трудового навчання. Проаналізовано основні підходи до визначення сутності поняття «зміст» у науковій літературі. Зосереджено увагу на характеристиці науковцями та дослідниками основних вимог до відбору і структурування змісту навчальних дисциплін. Охарактеризовано роль і місце навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» у системі підготовки майбутніх вчителів трудового навчання, її вплив на формування особистості професійно компетентного, конкурентоздатного фахівця, здатного до педагогічної взаємодії на конструктивній основі. Сформовано основні вимоги до відбору та структурування змісту навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» та важливість їх реалізації для забезпечення цілісності та системності підготовки фахівців. Наголошено на важливості врахування принципів відбору та структурування змісту.

Ключові слова: *Економічна безпека, економічна компетенція, формування компетенцій з економічної безпеки, якість трудового потенціалу, педагогічні умови формування компетенції.*

Androshchuk Iryna,

candidate of pedagogical sciences,

associate professor of the department of theory

and methodology of professional training

Khmelnytsky national university,

Khmelnytsky

**REQUIREMENTS TO SELECTION AND STRUCTURATION OF
THE CONTENT OF DISCIPLINE «PEDAGOGICAL INTERACTION IN
PROFESSIONAL ACTIVITY»**

Summary. The article focuses on the importance of realization of content component in training future Technology teachers. The main approaches to defining the

essence of the concept of «content» in scientific literature are analyzed. Attention is concentrated on the description of principal requirements to selection and structuration of disciplines contents given by scientists and researchers. The significance and place of discipline «Pedagogical interaction in professional activity» in the system of training of future Technology teachers and its influence on formation of the personality of a competent, competitive professional capable of constructive pedagogical interaction are defined. Main requirements to the selection and structuration of the content of discipline «Pedagogical interaction in professional activity» and the importance of their realization for ensuring integrity and systemacy of specialists training are described. The significance of taking into consideration principles of selection and structuration of the content is put emphasis on.

***Keywords:** selection and structuration, content, principles of selection and structuration of the content, pedagogical interaction.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день важливим завданням професійної підготовки майбутніх вчителів є формування їх готовності до педагогічної взаємодії. Складність і масштабність завдань, які вирішують вчителі технологій в процесі педагогічної взаємодії, потребують удосконалення їх підготовки у вищих навчальних закладах. Сучасний зміст їхньої освіти має відповідати актуальним орієнтирам розвитку педагогічної освіти і водночас забезпечувати всебічний розвиток особистості викладачів, а отже, і їх готовності до конструктивної педагогічної взаємодії.

Однак на сучасному етапі розвитку педагогічної освіти недостатня увага приділяється підготовці майбутніх вчителів до міжособистісного спілкування, зокрема до педагогічної взаємодії. Тому виникає необхідність у розробці і введенні у навчальні плани підготовки майбутніх вчителів технологій авторської навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності», спрямованої на вироблення у студентів навичок взаємодії з учнями під час навчання та в позаурочний час; вміння спрямовувати свій вплив на формування в учнів власної світоглядної позиції на основі сприйнятих і засвоєних ідей, поглядів, переконань, морально-естетичних ідеалів, соціально значущих надбань вітчизняної і світової

культури. З цією метою доцільним визначення та обґрунтування вимог до відбору та структурування її змісту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідності введення авторської навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» ґрунтується на засадах посилення ролі партнерських відносин між вчителем та учнями у навчально-виховному процесі, зокрема суб'єкт-суб'єктної взаємодії у майбутній професійній діяльності. Оскільки основною характеристикою фахівця є рівень його професійної компетентності, яка передбачає наявність умінь проектувати педагогічний процес у загальноосвітніх навчальних закладах, системність якого залежить і від вміння здійснювати педагогічну взаємодію з усіма суб'єктами навчально-виховного процесу (учнями, батьками, колегами, адміністрацією навчального закладу, громадськими організаціями тощо).

Зміст професійної підготовки вчителів технологій, як і будь-якого фахівця, найбільш повно відображається та реалізується в навчальній документації, розробка якої має здійснюватися відповідно донаукових підходів та дидактичних принципів, що визначають відбір навчальної інформації, її структуру, зміст, взаємозв'язки між елементами під час створення навчальних планів, програм, підручників, навчальних посібників. Це обумовлює реалізацію нових підходів до змістовно-структурних та організаційно-дидактичних засад професійної підготовки фахівців, які сприяють розвиткові творчої особистості, формуванню її цінностей, культури діяльності, педагогічної етики.

У сучасній педагогічній науці можна виокремити ряд досліджень, в яких висвітлено різні аспекти підготовки фахівців: зміст професійної підготовки та її сутність (В. Андреев, С. Архангельський, А. Бойко, Н. Боритко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, І. Лернер, В. Сластьонін, Р. Скульський та ін.); особливості підготовки (Г. Васянович, А. Вербицький, С. Годнік, В. Кремень, Н. Крилова, Н. Кузьміна, М. Лещенко та ін.); спрямованість професійної підготовки (М. Бурмистрова, А. Хутірський, А. Щербаков,

В. Якунін та ін.); структурування змісту окремих дисциплін (Е. Аксьонова, В. Антонов, Л. Борисов, А. Гладун, В. Кузнецов, Т. Крилова, З. Козловська, Н. Лівінцова, В. Михалькевич, А. Сохор та ін.).

Таким чином, **метою статті** є визначення та обґрунтування основних вимог до відбору та структурування змісту навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» для майбутніх вчителів технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день існують різні трактування поняття «зміст освіти». Так Ю. Бабанський визначає його, як систему наукових знань, умінь та навичок, оволодіння якими забезпечує всебічний розвиток розумових і фізичних здібностей учнів, формування їх світогляду, моралі й поведінки, підготовку до суспільного життя і праці [1]. Тут у зміст освіти включаються всі елементи соціального досвіду, нагромадженого людством. При цьому зміст освіти розглядається як один із компонентів процесу навчання.

Іншої точки зору дотримується В. Ледньов, який зміст освіти розглядає як зміст процесу прогресивних змін властивостей і якостей особистості, які неможливі без організованої діяльності [6].

В українському педагогічному словнику зміст освіти визначено як систему наукових знань про природу, суспільство, людське мислення, практичних умінь і навичок та способів діяльності, досвіду творчої діяльності, світоглядних, моральних, естетичних ідей та відповідної поведінки, якими повинен оволодіти учень у процесі навчання [3, с. 137].

Зміст освіти впливає з її основної функції – прилучати молодь до загальнолюдських і національних цінностей. На нього мають вплив потреби суспільства; розвиток науки й техніки, що супроводжується появою нових ідей, теорій, змінами в техніці й технологіях; позиції вчених. Основні педагогічні вимоги до змісту освіти передбачають його побудову на науковій основі та спрямування на досягнення основної мети виховання – формування гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості з високим рівнем

культури. Це можливо лише при умові створення толерантного освітнього середовища, яке в свою чергу передбачає взаємну відповідальність учасників педагогічного процесу, співпереживання, взаємодопомогу, здатність разом долати труднощі, тобто взаємодіяти.

Як відмічає В. Радкевич, відбір і структурування змісту освіти має ґрунтуватися з одного боку на врахуванні результатів аналізу професій, професійних операцій, а з іншого – дидактичних підходів, принципів, критеріїв, а також ціннісних, культурологічних, компетентнісних аспектів професійної діяльності фахівців [7, с. 71-77.]. Враховуючи, що вчитель технологій здійснюючи навчально-виховний процес, не лише формує систему художньо-технічних знань та умінь, а й залучає учнів до проектування та виготовлення виробів. Саме практична робота, враховуючи особливості уроків трудового навчання та технологій, займає домінуючу частину навчального часу на уроці. Вчитель має її організовувати у тісній співпраці з учнями, розуміючи їх потреби та інтереси, а отже взаємодіяти. Цю особливість необхідно враховувати під час відбору змісту дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності».

Проблема відбору і структурування змісту є актуальною як в плані теоретичних досліджень, так і практичних рекомендацій. Це, на нашу думку, пояснюється особливостями професії вчителя технологій, оскільки вона об'єднала в собі педагогічну й технологічну складові. Крім того, у вищих навчальних закладах не завжди надається належна увага підвищенню культурного потенціалу вчителя, формуванню його культури взаємодії.

Сьогодні, на жаль, спостерігаємо не лише зниження рівня загальної культури молоді, а й відсутність потреби та здатності до взаємодії. Тому постає необхідність у відборі та структуруванні змісту навчального матеріалу таким чином, щоб він сприяв підготовці майбутнього вчителя технологій до педагогічної взаємодії на належному рівні, а також формуванню його педагогічної культури. Зокрема для відбору змісту В. Оконь пропонує використовувати такі чотири елементи науки, що визначають рівень

розробленості цього наукового знання: наукові факти, наукові поняття, закони науки, наукові теорії [5].

У зміст навчального матеріалу, на думку І. Лернера [10], на кожному рівні доцільно включати такі компоненти: систему наукових знань; способи діяльності в типових ситуаціях; досвід творчої діяльності; досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу. Відмітимо, що для формування готовності до педагогічної взаємодії важливим є досвід взаємодії з учнями у типових ситуаціях, досвід творчої діяльності. Однак такий склад компонентів не дає змоги визначити конкретний зміст навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» та способи діяльності, які повинні бути включені до навчальної програми. Тому виникає необхідність у визначенні інших критеріїв. На думку О. Фурси, це види знань, логіка науки та навчальної дисципліни, типи вмінь та інше [11].

В змісті кожного навчального предмета, наголошує К. Сосницький, необхідно виділяти основні формоутворюючі елементи, які мають важливе наукове та освітнє значення, а також другорядні похідні елементи, знання яких для студентів є необов'язковим [8]. Основні формоутворюючі елементи підготовки майбутніх вчителів технологій до педагогічної взаємодії забезпечують формування проєктувальної і культурологічної компетентностей й відображають систему знань, умінь та володінь, а також особистісні якості педагога.

Враховуючи особливості педагогічної взаємодії, зміст навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» має ґрунтуватися на діалектико-синергетичних принципах, які дають можливість розрізняти такі стани буття як гармонія і дисгармонія, краса і потворність, добро і зло. Саме на засадах сформованих власних морально-етичних норм вчитель вибудовує свої взаємини з іншими учасниками навчального процесу. До того ж зміст навчального матеріалу має спрямовуватися на формування педагогічної етики, тактовності майбутнього педагога, завданням якого буде гармонійний розвиток своїх вихованців під час педагогічної взаємодії.

Здійснення на належному рівні підготовки майбутніх вчителів технологій до педагогічної взаємодії значною мірою залежить від змісту навчального матеріалу та реалізації дидактичних принципів, що відображають перебіг об'єктивних законів та закономірностей процесу навчання і скеровують його на розвиток особистості майбутнього вчителя як суб'єкта взаємодії. Саме вони визначають зміст, форми і методи навчальної роботи згідно із загальними цілями та особливостями педагогічної діяльності.

Під час відбору та структурування змісту дисципліни потрібно керуватися як загально дидактичними, так і специфічними принципами. Обґрунтовуючи принципи та критерії відбору навчального матеріалу необхідно виходити з того, наголошує О. Фурса, що принцип не є вихідним пунктом дослідження, а – його підсумковим результатом. Принцип – це інструментальний вираз педагогічної концепції, представлений у категоріях діяльності, методичний вираз пізнаних законів та закономірностей, знання про цілі, сутність, зміст, структуру навчання, виражене у формі, яка дає можливість використовувати їх як регулятивні норми практики [11, с. 94].

Цікавим в контексті нашого дослідження є підхід С. Батишева, який до принципів структурування змісту відносить принципи гуманізації, наступності у формуванні творчого потенціалу особистості, врахування змісту потреб особистості, відображення проблемної побудови знань [2, с. 603-604]. В. Лозовецька наголошує на запровадження під час відбору змісту специфічних принципів таких, як принцип інтегративності, модульності, мобільності, індивідуалізації, варіативності [4.].

Поряд з принципами відбору змісту навчального матеріалу Ю. Бабанський розробив систему критеріїв, необхідних для здійснення такої процедури. До них дидакт відніс: цілісне відображення в змісті навчального матеріалу завдань формування всебічно розвиненої особистості; високу наукову і практичну значимість змісту, який є складовою основ наук; відповідність обсягу навчання часу, який відводиться на вивчення

дисципліни; врахування міжнародного досвіду побудови змісту навчального матеріалу; відповідність змісту наявній навчально-методичній та матеріальній базі навчального закладу [1].

Отже, як бачимо, є різні підходи до структурування змісту навчального матеріалу. Однак будь-яка сукупність наукових знань, які повинен засвоїти студент, насамперед має бути цілісною, спрямованою на підвищення його професійного рівня підготовки.

У формуванні змісту навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» ми керувалися обґрунтованими І. Лернером та М. Скаткіним теоретичними положеннями [9; 10], принципами структурування змісту освіти, визначеними С. Батишевим та В. Лозовецькою [2; 4]. Враховуючи їх, узагальнивши теоретичні положення та практичний досвід, ми дійшли висновку, що зміст навчальної дисципліни має охоплювати:

- основні поняття, терміни, що відображають наукові знання з теорії педагогічної взаємодії;
- основні закономірності та принципи психолого-педагогічних наук, на яких ґрунтується педагогічна взаємодія;
- теорії, що розкривають систему наукових знань про взаємодію особистості на суб'єкт-суб'єктній основі;
- основні підходи до організації педагогічної взаємодії;
- методи, прийоми та механізми здійснення педагогічної взаємодії на різних рівнях;
- оцінні знання про рівні готовності до педагогічної взаємодії та педагогічну етику у різних навчально-виховних ситуаціях.

Зміст програми навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» розроблено так, щоб він сприяв розширенню знань студентів про педагогічну взаємодію, методи, прийоми та механізми її забезпечення на суб'єкт-суб'єктній основі, а також допомагав формуванню умінь та навичок здійснення педагогічної взаємодії з врахуванням особливостей суб'єктів педагогічного процесу та умов.

До змісту ввійшли знання про сутність та особливості педагогічної взаємодії, принципи її організації, види педагогічної взаємодії та їх характеристики; форми поведінки у педагогічній взаємодії; стратегії педагогічної взаємодії; прийоми педагогічного впливу під час взаємодії; особливості налагодження педагогічної взаємодії із сім'ями учнів; бар'єри у педагогічній взаємодії та способи їх усунення; види конфліктів у педагогічній взаємодії та механізми їх вирішення.

Виходячи з цього, до змісту навчальної дисципліни відібрано такі знання, які дають змогу гармонізувати процес спілкування, взаємостосунки в колективі, налагоджувати взаємодію на конструктивній основі.

Важливою складовою діяльності вчителя є реалізація суб'єкт-суб'єктного підходу, який забезпечує можливість зробити кожного учня активним учасником навчально-виховного процесу. Саме тому основою практичного компонента змісту курсу є система теоретичних (спеціальних знань) і практичних умінь та навичок педагогічної взаємодії, яка реалізується під час проведення тренінгів.

На практичних заняттях під час вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» необхідно формувати у майбутніх вчителів технологій відчуття краси взаємостосунків, спілкування і життєдіяльності, педагогічного оптимізму, тактовності.

Грунтуючись на результатах аналізу наукових досліджень можна сформулювати такі вимоги до відбору і структурування змісту навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності» для майбутніх вчителів технологій:

- зміст дисципліни має бути структурованим на основі логіки організації та побудови педагогічної взаємодії. Він має відображати узагальнені теоретичні основи дій, прийомів, операцій, механізмів педагогічної взаємодії на різних рівнях;

- основою визначення необхідності та достатності дидактичних одиниць навчального матеріалу має бути робоча навчальна програма, яка

передбачає перелік знань та вмінь, якими повинен оволодіти студент в процесі вивчення дисципліни;

– зміст навчального матеріалу має інтегрувати раніше набуті студентами психолого-педагогічні знання і вміння, враховувати міжпредметні зв'язки;

– теоретичні основи педагогічної взаємодії мають відображати сучасні підходи, концептуальні засади до її організації;

– під час відбору змісту навчального матеріалу слід враховувати закономірності, принципи, технології міжособистісної взаємодії, які гарантують реалізацію навчальних, виховних, розвивальних і творчих завдань спрямованих на всебічний розвиток особистості;

– дедуктивна основа побудови змісту навчальної дисципліни має забезпечувати наступність під час навчання – від загального до часткового;

– необхідно відбирати такий зміст, який давав би змогу студентам усвідомити його суспільну значущість та особистісний характер, враховував національні цінності та соціокультурні пріоритети, сприяв вихованню культури студентів;

– у відборі змісту необхідно орієнтуватися на формування у студентів педагогічної етики, творчого мислення, розвиток головних складових професійної педагогічної компетентності;

– обґрунтування змісту навчальної дисципліни потребує врахування зв'язку навчання із вихованням, а також поетапного розв'язання виховних завдань на кожному навчальному занятті;

– реалізація матеріалів навчальної дисципліни може реалізовуватися під час створення проблемно-пошукових ситуацій, проведення тренінгів, використання активних методів у навчанні та під час педагогічної практики.

Безпека – це фундаментальна потреба людини. В сучасному світі питанням безпеки повинні опікуватись фахівці з різних функціональних

видів безпеки, а саме: безпеки життєдіяльності, промислової безпеки, пожежної безпеки, економічної безпеки тощо.

Економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особистості, сім'ї, суспільства, держави.

Економічна безпека досягається здійсненням єдиної державної політики, узгодженою, збалансованою, скоординованою системою заходів, адекватних внутрішнім та зовнішнім загрозам.

Без вироблення єдиної державної політики забезпечення економічної безпеки неможливо домогтися виходу з кризи, стабілізувати економічну ситуацію в Україні, створити ефективні механізми соціального захисту населення.

Саме тому виникає необхідність підготовки фахівців з економічної безпеки. В навчальний план в Навчально-науковому інституту ДВНЗ «УМО» для магістрів спеціальностей «Менеджмент організацій» і «Управління персоналом та економіка праці» пропонується включити дисципліну «Економічна безпека».

Метою курсу «Економічна безпека» є підготовка компетентних фахівців з безпеки – керівників, професіоналів та аналітиків.

Завдання:

- формування теоретичних та практичних знань з організації економічної безпеки на міжнародному та національному рівнях;
- надання знань щодо розробки комплексної системи економічної безпеки підприємства, установи, організації;
- розвиток знань та умінь вирішення завдань з управління економічною безпекою;
- формування та розвиток знань з аналізу бізнес-середовища та методів конкурентної розвідки;
- виховання соціальних та особистісних компетенцій професійної діяльності в галузі безпеки.

Визначимо перелік компетентностей, що мають бути сформовані у результаті навчання за освітньою програмою підготовки магістрів:

- розробляти концепцію управління економічною безпекою організації;
- проектувати систему економічної безпеки організації;
- розробляти стратегічні плани та програми забезпечення безпеки розвитку;
- виконувати функції з правового, організаційного, інформаційно-аналітичного, облікового забезпечення економічної безпеки організації;
- формувати мотиваційні механізми управління економічною безпекою та попереджувати конфліктні ситуації;
- здійснювати аудит та контроль за безпекою діяльності організації;
- застосовувати набуті знання в сфері корпоративної безпеки організації.

Зазначимо, що саме міждисциплінарний характер курсу «Економічна безпека» (система захисту кожного підприємства охоплює правову, інформаційну, кадрову, інженерно-технічну, інформаційну складові тощо) визначає мету, завдання викладання. Компетентний фахівець-менеджер має володіти системними знаннями.

Використання компетентісного підходу в процесі викладання дисципліни «Економічна безпека» дозволить мати адекватні результати навчання шляхом формування відповідних компетенцій, моделювати результати навчання, маючи на увазі адаптацію до вимог ринку праці менеджерів.

Формування компетентності майбутніх менеджерів – це відповідний освітній процес. Результат освітнього процесу – надбання економічної компетентності, тобто синергетичної сукупності знань, умінь, навичок і мотивації індивіда.

Для формування компетенцій з економічної безпеки може бути використана відповідна освітня модель. Її структура охоплює три системи, що взаємопов'язані між собою. Це комплекс економічної безпеки; комплекс компетенції студента; комплекс формування компетенцій.

Найбільшу вагу має комплекс економічної безпеки, який обумовлює структуру і складові двох інших комплексів.

Комплекс економічної безпеки складається з чотирьох базових блоків:

- макроекономічна компонента;
- мікроекономічна компонента;
- правова компонента;
- фінансова компонента.

Під макроекономічною складовою розуміється сукупність економічних процесів і явищ, що відбуваються на рівні окремо взятого регіону, країни або всього світу. Такі процеси і явища носять глобальний характер, в них включена велика кількість людей, кожен з яких опосередковано або безпосередньо робить на них вплив. У рамках цієї компоненти цікаві загальні економічні тренди, тенденції ринку і глобальні макроекономічні процеси.

При розгляді мікроекономічної компоненти ключовими питаннями стають економічна діяльність організації на ринку, взаємодія з конкурентами, маркетинг, товарна політика, організація бізнес-процесів усередині компанії і багато інших питань, пов'язаних із зовнішньою і внутрішньою активністю господарюючого суб'єкта.

Правова компонента включає набір законів, актів, постанов і інших юридичних нормативних документів, що регулюють діяльність організацій і громадян в контексті їх господарської діяльності.

Нарешті, фінансова компонента економічної безпеки розуміється як єдина система забезпечення грошовими коштами елементів на макро- і мікроекономічних рівнях, а також стосунки, що виникають між цими елементами при грошових взаємодіях. Фінансова складова включає організацію, управління і регулювання руху грошових потоків, методи і

механізми акумуляції і розподілу грошових коштів, а також систему податкового контролю і взаємодії, бухгалтерську діяльність як основу ефективного функціонування підприємства.

Другий складовий елемент моделі – комплекс компетенцій студента. При реалізації освітнього процесу компетентнісний блок складається з надання студенту актуального набору економічних, правових і бізнес-знань; формування навичок і умінь в галузі економіки та бізнесу; економічної свідомості.

Остання складова освітньої моделі – блок формування компетенцій. Структура цього блоку охоплює способи й прийоми, що є необхідними для формування компетентного фахівця. Сутність, логіка побудови курсу «Економічна безпека» обумовлює форми і методи навчання, що застосовуються в процесі формування відповідних компетенцій.

До найбільш ефективних форм навчання відносяться: лекції, семінарські заняття, ігрові форми навчання, використання інтерактивних методів навчання. Окремі складові третього комплексу – самостійна робота студентів та заохочення їх до практичної діяльності. Це також має визначальний вплив на зміст курсу навчальної дисципліни «Економічна безпека».

Зміст навчальної програми обумовлює формування компетенцій студентів з економічної безпеки. За підсумками навчання фахівець отримує економічний інструментарій для формування інтелектуальних і практичних навичок. Також формується комунікативна та організаційна складові компетентності, що, в свою чергу, надає майбутньому менеджеру можливості здійснювати ефективну економічну діяльність, легко адаптуватися для прийняття рішень в нестандартних умовах.

При розробці навчальної дисципліни «Економічна безпека» слід звертати увагу на наступне:

1. Зміст курсу. Актуальними є знання понять, концепцій і підходів, які дають людині розуміння механізму і алгоритмів функціонування

підприємства, національної економіки; власної ролі і можливостей людини в ній.

2. Логіка побудови курсу – систематизація знань, формування цілісної системи надання матеріалу.

3. Акцент на актуалізацію практичних навичок, вміння користуватися набутими знаннями, самостійну роботи студентів.

4. Формування економічної свідомості. Така економічна свідомість сприяє розвитку в людині певної культури поведінки і мислення, і це стає основою економічної безпеки і незалежності як самої людини, так і країни в цілому.

Викладемо зміст основних тем курсу «Економічна безпека».

Тема 1. Поняття та основні категорії економічної безпеки.

Тема 2. Складові та індикатори економічної безпеки підприємства.

Тема 3. Система економічної безпеки підприємства.

Тема 4. Фінансова безпека підприємства.

Тема 5. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки підприємства.

Тема 6. інформаційна безпека підприємства.

Тема 7. Захист комерційної таємниці підприємства в умовах недобросовісної конкуренції.

Тема 8. Ділова розвідка як засіб моніторингу небезпек у зовнішньому та внутрішньому середовищах господарювання підприємства.

Тема 9. Політико-правова, силова та екологічна складові економічної безпеки підприємства.

Тема 10. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека.

Тема 11. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки підприємств.

Висновки. Таким чином, визначені вимоги реалізовано в розробці змісту навчальної дисципліни «Педагогічна взаємодія у професійній діяльності». Однак перспективним напрямом досліджень є розробка

методики вивчення дисципліни, обґрунтування технології формування умінь здійснювати педагогічну взаємодію у професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабанский Ю. К. Проблемы повышения эффективности педагогических исследований: дидактический аспект / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1982. – 192 с.
2. Батышев С. Я. Профессиональная педагогика / С. Я. Батышев – [2-е изд. перераб. и доп.]. – М. : Профессиональное образование, 1999. – 904 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
4. Лозовецька В. Т. Теоретико-методологічні основи професійного навчання молодшого спеціаліста сільськогосподарського профілю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / В. Т. Лозовецька. – К., 2002. – 579 с.
5. Оконь В. Введение в общую дидактику / Винценты Оконь. – М. : Просвещение, 1990. – 228 с.
6. Оновлення змісту, методів та організаційних форм художньо-естетичного виховання учнівської та студентської молоді : зб. наук. пр. Рівнен. держ. пед. ін-ту. – Рівне : РДПІ, 1998. – Вип. 3. – 170 с.
7. Радкевич В.О. Дидактичні підходи до відбору і структурування змісту професійно-технічної освіти / В.О. Радкевич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – Випуск 1. – С. 71-77.
8. Ситаров В. А. Дидактика / В. А. Ситаров. – 2-е издание, стереотип. – М. : Изд. центр «Академия», 2004. – 368 с.
9. Скаткин М. Н. Совершенствование процесса обучения / М. Н. Скаткин. – М. : Высшая шк., 1971. – 149 с.

10. Теоретические основы содержания общего среднего образования / под ред. В. В. Краевского, И. Я. Лернера. – М. : Педагогика, 1983. – 352 с.

11. Фурса О. О. Організаційно-педагогічні засади навчально-виховного процесу у мистецькому коледжі : дис. ...канд. пед. наук : 13.00.04 / Фурса Оксана Олександрівна. – К., 2005. – 236 с.

Матеріали подано в авторській редакції